

Nationalspråksnämnden 15.02.2023 § 4

§ 4

Utlåtandet gällande organiseringsavtalet för HUS

Beredning och upplysningar (fornamn.efternamn@luvn.fi):
Koskela Jaana

Beslutsförslag

Servicelinjedirektör, social- och hälsovårdens serviceproduktion,
tjänster på svenska Öberg Benita

Nationalspråksnämnden beslutar att ge följande utlåtande över
organiseringsavtalet för HUS:

I avtalsutkastet under allmänna villkor lyftes väl fram hur de språkliga rättigheterna tillgodoses och främjas det vill säga att avtalsparterna ska komma överens om samarbete och arbetsfördelning i syfte att tillgodose och främja de språkliga rättigheterna. Parterna ska beakta vad som avses med ordnande och samordning av de tjänster i detta avtal även i tillämpliga delar vad som föreskrivs om arbetsfördelningen och samarbetet mellan tvåspråkiga välfärdsområden, som gäller parterna, i enlighet med 39 § i lagen om ordnande av social- och hälsovården (612/2021) och vad som i 33 § i samma lag har konstaterats om Västra Nylands välfärdsområdes uppgift att stödja utvecklingen av svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänster i hela landet. Som en del av avtalets uppföljning och styrning följer man upp och styr hur förverkligandet av de språkliga rättigheterna främjas.

De språkliga rättigheterna bör genomsyras på den strategiska, taktiska och operativa nivån. De språkliga rättigheterna bör ta fasta på att trygga den i grundlagen tillförsäkrade rätten för var och en att använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska.

För främjande av hälsa och välfärd bland områdets invånare bör det av den välfärdsberättelse- och plan som utarbetas i samarbete med Helsingfors stad och respektive välfärdsområde i Nyland samt HUS-sammanslutningen tas i beaktande de språkliga rättigheterna.

I samordningen av de nyländska välfärdsområdenas, Helsingfors stads och HUS-sammanslutningens tjänster är det fråga om servicehelheter och -kedjor, som avtalsparterna åtar sig att definiera och genomföra. I detta avtalsutkast är det klart definierat som en av målsättningarna de språkliga rättigheterna.

Gällande forskning, utbildning, utveckling och innovationer är det definierat denna tvåspråkiga region samt det specialuppdrag som enligt Lag om ordnande av social- och hälsovård 33 §, Västra Nylands välfärdsområde ska stödja utvecklandet av de svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänsterna i hela landet.

I avtalsutkastets kapitel 7 "Forskning, utbildning, utveckling och innovationer" står det följande:

"Nylands välfärdsområden, Helsingfors stad, HUS-sammanslutningen, alla kompetenscentra på det sociala området i Nyland, Helsingfors

universitet (HU), Aalto-universitetet och Nylands yrkeshögskolor (YH) inrättar en samordnande delegation som samordnar FUUI-verksamheten med tanke på de strategiska prioriteringarna. Nylands välfärdsområden och Helsingfors stad turas om att vara ordförande i delegationen. Delegationen kan bilda undergrupper.”

I och med att Västra Nylands välfärdsområde har, i lagen om ordnande av social- och hälsovården (612/2021) 33 §, uppgift att stödja utvecklingen av svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänster i hela landet, skulle en representation i ovanstående delegation vara ändamålsenligt.

Gällande avtalsutkastets bilaga 1 ”Indikatorer som beskriver Nylands befolknings hälsa, välfärd och servicebehov” borde det läggas till en mätare där elevers skolspråk framgår.

Behandling

Under behandlingen ändrade föredragande Benita Öberg sitt beslutsförslag enligt följande:

Meningen

”Gällande avtalsutkastets bilaga 1 ”Indikatorer som beskriver Nylands befolknings hälsa, välfärd och servicebehov” borde det läggas till en mätare där elevers skolspråk framgår.”

ändras till

”Gällande avtalsutkastets bilaga 1 ”Indikatorer som beskriver Nylands befolknings hälsa, välfärd och servicebehov” *kunde* det läggas till en mätare där elevers skolspråk framgår.”

Under behandlingen lämnade ordföranden af Hällström följande ändringsförslag:

Följande meningar läggs till i nationalspråksnämndens utlåtande:

” Nationalspråksnämnden poängterar även att i början av stycket ”Hur de språkliga rättigheterna tillgodoses och främjas” skulle två meningar sättas till: HUS-sammanslutningen har skyldighet att ordna service på både finska och svenska så att kunden själv får välja språk (5 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård). Tillgången till svenskspråkiga tjänster beaktas både i planeringen av tjänsterna och i rekryteringen och personalpolitiken (2-4 § i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda).

Nationalspråksnämnden önskar även att det i slutet av samma kapitel läggs till följande mening: ”För detta ändamål används ändamålsenliga mätare.” ”

Under behandling lämnade ledamot Lahti följande ändringsförslag:

Följande mening läggs till i nationalspråknämndens utlåtande:

”Därtill önskar nationalspråknämnden även att hur de språkliga rättigheterna tillgodoses och främjas införs i Uppföljningsgrupp för organiseringsavtalsdelen, som en del av den regionala uppföljningsgruppens centrala uppgift dvs. att följa med avtalets utfall gällande de språkliga rättigheterna och behandla ändringsbehov.”

Under behandling lämnade ledamot Westerholm följande ändringsförslag:

Följande avslutande mening läggs till i nationalspråknämndens utlåtande:

”Avslutningsvis önskar nationalspråknämnden att språkbruket i den svenskspråkiga versionen av avtalet ses över och korrigeras. ”

Ordföranden förklarade diskussionen avslutad.

Ordföranden frågade sammanträdet om sitt ändringsförslag kan godkännas enhälligt. Eftersom ingen motsatte sig detta, konstaterade ordföranden att nationalspråknämnden godkände ändringsförslaget enhälligt.

Ordförande frågade sammanträdet om ledamot Lahtis ändringsförslag kan godkännas enhälligt. Eftersom ingen motsatte sig detta, konstaterade ordföranden att nationalspråknämnden godkände ändringsförslaget enhälligt.

Ordförande frågade sammanträdet om ledamot Westerholms ändringsförslag kan godkännas enhälligt. Eftersom ingen motsatte sig detta, konstaterade ordföranden att nationalspråknämnden godkände ändringsförslaget enhälligt.

Under behandlingen av detta ärende togs en sammanträdespaus kl. 18.30-18.38.

Beslut

Nationalspråknämnden beslutade att ge följande utlåtande över organiseringsavtalet för HUS:

I avtalsutkastet under allmänna villkor lyftes väl fram hur de språkliga rättigheterna tillgodoses och främjas det vill säga att avtalsparterna ska komma överens om samarbete och arbetsfördelning i syfte att tillgodose och främja de språkliga rättigheterna. Parterna ska beakta vad som avses med ordnande och samordning av de tjänster i detta avtal även i tillämpliga delar vad som föreskrivs om arbetsfördelningen och samarbetet mellan tvåspråkiga välfärdsområden, som gäller parterna, i enlighet med 39 § i lagen om ordnande av social- och hälsovården (612/2021) och vad som i 33 § i samma lag har konstaterats om Västra Nylands välfärdsområdes uppgift att stödja utvecklingen av svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänster i hela landet. Som en del av avtalets uppföljning och styrning följer man upp och styr hur förverkligandet av de språkliga rättigheterna främjas.

De språkliga rättigheterna bör genomsyras på den strategiska, taktiska och operativa nivån. De språkliga rättigheterna bör ta fasta på att trygga den i grundlagen tillförsäkrade rätten för var och en att använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska.

För främjande av hälsa och välfärd bland områdets invånare bör det av den välfärdsberättelse- och plan som utarbetas i samarbete med Helsingfors stad och respektive välfärdsområde i Nyland samt HUS-sammanslutningen tas i beaktande de språkliga rättigheterna.

I samordningen av de nyländska välfärdsområdenas, Helsingfors stads och HUS-sammanslutningens tjänster är det fråga om servicehelheter och -kedjor, som avtalsparterna åtar sig att definiera och genomföra. I detta avtalsutkast är det klart definierat som en av målsättningarna de språkliga rättigheterna.

Gällande forskning, utbildning, utveckling och innovationer är det definierat denna tvåspråkiga region samt det specialuppdrag som enligt Lag om ordnande av social- och hälsovård 33 §, Västra Nylands välfärdsområde ska stödja utvecklandet av de svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänsterna i hela landet.

I avtalsutkastets kapitel 7 "Forskning, utbildning, utveckling och innovationer" står det följande:

"Nylands välfärdsområden, Helsingfors stad, HUS-sammanslutningen, alla kompetenscentra på det sociala området i Nyland, Helsingfors universitet (HU), Aalto-universitetet och Nylands yrkeshögskolor (YH) inrättar en samordnande delegation som samordnar FUUI-verksamheten med tanke på de strategiska prioriteringarna. Nylands välfärdsområden och Helsingfors stad turas om att vara ordförande i delegationen. Delegationen kan bilda undergrupper."

I och med att Västra Nylands välfärdsområde har, i lagen om ordnande av social- och hälsovården (612/2021) 33 §, uppgift att stödja utvecklingen av svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänster i hela landet, skulle en representation i ovanstående delegation vara ändamålsenligt.

Gällande avtalsutkastets bilaga 1 "Indikatorer som beskriver Nylands befolknings hälsa, välfärd och servicebehov" kunde det läggas till en mätare där elevers skolspråk framgår.

Nationalspråksnämnden poängterar även att i början av stycket "Hur de språkliga rättigheterna tillgodoses och främjas" skulle två meningar sättas till: HUS-sammanslutningen har skyldighet att ordna service på både finska och svenska så att kunden själv får välja språk (5 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård). Tillgången till svenskspråkiga tjänster beaktas både i planeringen av tjänsterna och i rekryteringen och personalpolitiken (2-4 § i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda).

Nationalspråksnämnden önskar även att det i slutet av samma kapitel läggs till följande mening: "För detta ändamål används ändamålsenliga mätare."

Därtill önskar nationalspråksnämnden även att hur de språkliga rättigheterna tillgodoses och främjas införs i Uppföljningsgrupp för organiseringsavtalsdelen, som en del av den regionala uppföljningsgruppens centrala uppgift dvs. att följa med avtalets utfall gällande de språkliga rättigheterna och behandla ändringsbehov.

Avslutningsvis önskar nationalspråksnämnden att språkbruket i den svenskspråkiga versionen av avtalet ses över och korrigeras.

Redogörelse

Organiseringsavtalet för HUS är ett inbördes avtal mellan välfärdsområdena i Nyland, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen, där dessa avtalar om den inbördes arbetsfördelningen, samarbetet och samordningen av verksamheten när det gäller ordnandet av hälso- och sjukvårdstjänster. I lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland (615/2021, nedan Nylandslagen) föreskrivs om organiseringsavtalets innehåll, beredning och godkännande. Syftet med avtalet är att säkerställa att parternas arbetsfördelning, samarbete och verksamhet samordnas på de punkter det är nödvändigt för att trygga parternas lagstadgade uppgifter och kostnadseffektivitet inom hälso- och sjukvården.

I enlighet med Nylandslagen ska organiseringsavtalet för HUS främja kostnadsnyttoeffektiviteten, produktiviteten, kvaliteten, patientsäkerheten, fungerande servicekedjor och servicehelheter samt tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna inom hälso- och sjukvården. Vid arbetsfördelningen ska det dessutom säkerställas att en verksamhetsenhet som tillhandahåller hälso- och sjukvård med stöd av avtalet har tillräckliga ekonomiska och personella resurser samt tillräcklig kompetens för att sköta uppgiften. I avtalet ska man komma överens om arbetsfördelningen mellan parterna så att kunden har rätt till jämlik vård oberoende av hemkommun.

Ansvar för att ordna social- och hälsovårdstjänster överfördes från kommunerna till välfärdsområdena 1.1.2023. Enligt 48 § i lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen (616/2021) ska organiseringsavtalet för HUS utarbetas före utgången av 2024. Eftersom social- och hälsovårdstjänster i Nyland fr.o.m. 1.1.2023 ordnas av de nya välfärdsområdena, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen, är det dock motiverat att avtala om arbetsfördelningen mellan organisationerna redan i samband med överföringen av organiseringsansvaret. I och med detta tryggas invånarnas rättigheter till social- och hälsovårdstjänster på lika villkor under övergången samt främjas serviceintegration genast när reformen börjar.

Helsingfors stad har ansvaret för att samordna beredningen av avtalet. Beredningen sker i samarbete mellan Helsingfors stad, välfärdsområdena i Nyland och HUS-sammanslutningen. En regional beredningsgrupp grundades för samarbetet och samordningen, med representanter för alla Nylands välfärdsområden, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen. För beredning av avtalet har ytterligare 13 temagrupper utsetts, med uppgift att utarbeta en avtalstext.

I 9.3 § i Nylandslagen föreskrivs om avtalets innehåll. Under 2022 har dessa 13 temagrupper producerat det nödvändiga innehållet baserat på sin expertis, och avtalsutkastet innehåller följande teman:

1. Allmänna avtalsvillkor
2. Ledning, styrning och beslutsfattande
3. Finansiering och ekonomi
4. Hälsa och välfärd bland områdets befolkning
5. Förstärkning av primärvården och anpassning av servicekedjor och servicehelheter

6. Organiseringsansvar för den specialiserade sjukvården
7. Forskning, utbildning, utveckling och innovationer
8. Stödtjänster
9. Klient- och patientdata
10. Beredningsplanering, beredskap och undantagstillstånd
11. Egenkontroll och kvalitet
12. Datadrivet ledarskap
13. Digitala tjänster

I enlighet med Nylandslagen ska Helsingfors universitet samt social- och hälsovårdsministeriet ge ett utlåtande i samband med beredningen av avtalet. I enlighet med 19 § i Nylandslagen och 33 § i lagen om välfärdsområden ska även nationalspråksnämnderna lämna ett utlåtande om organiseringsavtalet. Begäran om utlåtande skickas till nationalspråksnämnderna i februari–mars 2023.

Det är meningen att avtalet ska färdigställas utgående från de utlåtanden som lämnats in i början av 2023. Universitetet anser i sitt utlåtande att betydelsen av mångsidig forskning poängterades i avtalet. Dessutom preciserades socialvårdens FUI-struktur och de punkter som gäller kompetenscentren. Social- och hälsovårdsministeriet anser i sitt utlåtande att avtalets utkast är välgjort och att det är möjligt att ingå ett organiseringsavtal för HUS utgående från utkastet. Vidare påpekar social- och hälsovårdsministeriet att man särskilt bör fästa vikt vid att öka åtgärder som tryggar förutsättningarna för jourens verksamhet, egenkontrollen och närmare uppföljning samt att man ska utvidga främjandet av välfärd och hälsa så att detta arbete även omfattar organisationer och företag. Dessa påpekanden beaktades vid beredningen av avtalet.

Processen för att behandla och godkänna avtalet inleds i början av 2023 i de högsta beslutsfattande organen för de avtalsslutande parterna. Organiseringsavtalet för HUS träder i kraft efter att det har godkänts av välfärdsområdesfullmäktige för välfärdsområdena i Nyland, Helsingfors stadsfullmäktige och HUS-sammanslutningens stämma. Därefter ska det godkända avtalet levereras till social- och hälsovårdsministeriet.

Nationalspråksnämndens utlåtande utgår från att de språkliga rättigheterna synliggörs i avtalet.

Bilagor

- 1 Utkastet för HUS-organiseringsavtal

Tilläggsmaterial

För kännedom

Beslutshistoria